

Hovoril som po slovensky a oni mi rozumeli, rovnako ako oni rozprávali vo svojom jazyku, hovorili „ďakujem“ i „prosím“ a pripíjali si so mnou počas dlhého večera „na zdravie“. Môjmu poznaniu o jazykovej a kultúrnej blízkosti ľudí spoza Hory, ako Karpaty nazývajú prví ruskí spisovatelia, predchádzali početné, kratšie i dlhšie pobyty v Krakove na prvej poľskej univerzite a s tým súvisiace nádherne „objaviteľské“ chvíle v „Jagelonke“, to jest v jednej z najslávnejších knižníc súčasného Poľska. Práve tu som si totiž po prvý raz prečítal *Haličsko-volyňskú kroniku* v jej prvom vydaní z roku 1843, ako o ňom ešte bude neskôr reč. Bolo to niekedy v roku 1994, ak sa nemýlim. Bol som vtedy ešte doktorandom na Katedre slovenských dejín a spomínam to preto, lebo som sa v tej istej chvíli stal jedným z mála vedcov prinajmenšom na Slovensku, ktorým sa podarilo tento text prečítať *in toto*, to jest v celku. Vypisoval som si vtedy z tejto kroniky témy, ktoré súviseli najmä so vzájomnými väzbami medzi Poľskom, Uhorskom a Kyjevskou Rusou.

(Z úvodu Martina Homzu)

V jednotlivých sériách edície LIBRI HISTORIAE SLOVACIAE vyšli tieto diela historika Martina Homzu:

Mulieres suadentes – Presviedčajúce ženy, 2002. [Monographiæ, I.]
Uhorsko-poľská kronika, 2009. [Fontes, I].
Matúš Kučera: State a články k slovenskému stredoveku. 2012. [Scriptores, XI.], editor.
Svätopluk v európskom písomníctve : Štúdie z dejín svätoplukovskej legendy 2013. [Monographiæ, XI.]
Haličsko-volyňská kronika, 2019. [Fontes, II.], spoluautorka Nora Malinovská.

MARTIN HOMZA NORA MALINOVSKÁ
HALIČSKO-VOLYŇSKÁ KRONIKA

Martin Homza Nora Malinovská Haličsko- volynská kronika

Neznáme rozprávanie
o rodine kráľov a kniežat
východo-strednej Európy
v 13. storočí

LIBRI
HISTORIAE
SLOVACIAE
Fontes
[II]

Haličsko-volyňská kronika, inak nazývaná aj *Kronika Romanovičovcov*, je jedným z najdôležitejších pamätníkov stredovekej ruskej historiografie. Rozpráva o osudoch potomkov Romana Mstislaviča († 1205). Čitateľ v nej nájde unikátne informácie, ktoré sa nedotýkajú iba Haličsko-volyňskej Rusi (súčasná Ukrajina, ale tiež časti Bieluska a Poľska) v 13. storočí, no aj o väzbách s rôznymi krajinami ako Poľsko, Uhorsko, Litva, České a Rakúske krajiny a krajiny pod mongolskou správou... Na stránkach prameňa, čo treba podčiarknuť, možno nájsť – dôležité informácie o Bratislave, Spiši, Zvolene, ba dokonca o rytieroch, ktorí pochádzali z území dnešného Slovenska.

Výnimočnosť kroniky vyplýva tiež z faktu, že vznikala v priebehu 13. storočia takmer kontinuálne. V súčasnosti môžeme s veľkou mierou pravdepodobnosti povedať, že dielo bolo spísané najmenej piatimi autormi, ktorých pôsobenie je zviazané s dvormi Mstislava Mstislavoviča Udatného, Daniela Romanoviča (tu azda rezíduovali dokonca dvaja), Vasilka Romanoviča, Vladimíra Vasilkoviča a tiež Mstislava (II.) Danieloviča. Posledná známa redakcia, ktorú dnes poznáme ako *Haličsko-volyňská kronika*, bola kompilovaná z veľkej časti na dvore Vladimíra Vasilkoviča. Doplnená bola však ešte po jeho smrti, najneskôr však na začiatku 14. storočia.

Pamiatku staroruského písomníctva do slovenského jazyka preložili a obšírnym, cenným komentárom opatрили vynikajúci slovenský medievalista (ale tiež editor prameňov z tohto obdobia), špecialista z obdobia dejín stredovekého Slovenska a strednej Európy Martin Homza (Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave) a slavistka-medievalistka mladšej generácie Nora Malinovská (Jesseniova lekárska fakulta Univerzity Komenského v Martine).

Dariusz DĄBROWSKI, Univerzita Kazimíra Veľkého (Bydgość/Bydgoszcz) a Adrian JUSUPOVIĆ, Inštitút Históriae Poľskej akadémie vied (Varšava).